

“pokazna” vježba povodom školskog rukometnog turnira održanog u PŠ Fran Krsto Frankopan na kojoj je prezentirano znanje SRT tehnike polaznika izvannastavne aktivnosti Speletabisi.

Alen Kapidžić

RAD SPELEOLOŠKOG KLUBA «URSUS SPELAEUS» U 2004. GODINI

U 2004. godini SK Ursus spelaeus brojao je 12 članova. Na akcijama, koje su osim istraživanja i posjeta obuhvatile arheološka i biospeleološka istraživanja te rekognosciranja, boravilo se 81 put. Najviše je bilo biospeleoloških istraživanja koje smo u najvećem slučaju odradili u suradnji s Hrvatskim biospeleološkim društvom. Istraživanja su vršena na Korčuli, Biokovu, okolici Dubrovnika, Snježnici iznad Konavla, Mljetu, okolici Ogulina (projekti Pinmatra i Spužvica). U Karlovačkoj županiji istraživali smo u okolici Slunja, točnije na lijevoj obali Korane, gdje su pronađeni zanimljivi objekti čija su istraživanja u tijeku. Osim toga, istraživali smo i posjećivali objekte u Ličko-senjskoj županiji.

U prošloj su godini članovi kluba sudjelovali i na nekoliko speleoloških kampova. U suradnji sa Speleološkom udrugom Estavela iz Kastva organizirali smo speleološki kamp «Paleži '04» na srednjem Velebitu (Japage) gdje je istraženo osam objekata. Osim toga sudjelovali smo i na ekspedicijama «Rakovica '04» (DDISKF), Srednji Velebit '04 (SDK), Brač '04 (SKOL) i Cetina '04 (SOŽ). U inozemstvu smo posjetili Jamu Dimnice (Slovenija) u dva

navrata. Kod mjesta Valcamonica (Brescia, Italija) posjetili smo kanjon Bus dei Ladru dužine 2 km s visinskom razlikom od 300 m.

Sudjelovali smo u uređenju Gornje Baraćeve špilje za turističke posjete, te speleološkog doma u Novoj kršlji kod Rakovice.

Od speleoloških skupova posjetili smo Genga '04 kod Ancone u Italiji, gdje smo, pored štanda s časopisima, knjigama, naljepnicama, itd., uz pomoć Igora Jelinića (prijevod na talijanski) održali i predavanje «Antičke nekropole u špiljama na području Karlovačke županije». Razmjenom našeg časopisa Subterranea Croatica s drugim klubovima i savezima obogatili smo našu biblioteku za 120 knjiga i časopisa. Tijekom skupa posjetili smo i najpoznatiju talijansku turističku špilju Grotta di Frasassi koja obiluje prekrasnim špiljskim ukrasima i velikim dvoranama.

U studenom smo sudjelovali na već tradicionalnom skupu speleologa Hrvatske u starom gradu Ozlju, gdje smo imali štand s majicama, časopisima, knjigama, te prezentirali rad s posterom Speleološki kamp «Paleži '04» i fotografijama s istraživanja i posjeta.

U prošloj godini izdali smo i dva broja Subterraneae Croaticae. Treći broj je izdan u suizdavaštvu s Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području općine Rakovica.

Od zanimljivijih objekata koje smo posjetili u 2004. godini valja spomenuti: Špilju za Gromačkom vlakom, Jama pod Sladovačom (-186 m), Jamu za Bilušin vrhom (-140 m, najdublja jama Korčule).

Najbolju suradnju ostvarili smo s Hrvatskim biospeleološkim društvom, Dinaridi-Društvo za snimanja i istraživanja krških fenomena, Speleološkom udrugom Estavela, Speleološkim odsjekom Željezničar i Speleološkim klubom Samobor. Nadamo se da će se ta suradnja proširiti i na druge udruge te da će 2005. biti još bogatija aktivnostima.

Hrvoje Cvitanović

HRVATSKO BIOSPELEOLOŠKO DRUŠTVO

ZAGREB

RAD UDRUGE OSTVAREN U 2004. GODINI

Hrvatsko biospeleološko društvo uspješno djeluje od 1996. godine te predstavlja krovnu udruhu za biospeleološka istraživanja u Hrvatskoj. Broj članova društva trenutno je 48. Budući da je Republika Hrvatska bogata podzemnom faunom koja je zaštićena zakonom, a vrlo slabo istražena, rad i aktivnosti ove udruge od iznimne su važnosti na lokalnoj i svjetskoj razini jer je područje dinarskog krša na listi globalno ugroženih područja (<http://www.nationalgeographic.com/wildworld/global.html>)

Društvo je vrlo uspješno zaključilo 2004. godinu kroz brojne projekte, sudjelovanja na svjetskom biospeleološkom simpoziju u Indiji te je dalo prilog popularizaciji biospeleologije kroz razne medije, a osobito putem izložbe «Stopama Gromačkog pračovjeka – život u podzemlju dubrovačkoga krša» otvorenoj u Galeriji Rupe u gradu Dubrovniku u veljači 2005. godine. Također su publicirani brojni popularni, stručni i znanstveni radovi s područja biospeleologije, a posebno ističemo znanstveni članak u časopisu Natura Croatica, Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu u kojem je opisan novi rod i tri nove vrste podzemnih kornjaša s područja Hrvatske. Uz iznimna znanstvena dostignuća, djelovanje društva je od posebne važnosti kako za popularizaciju biospeleoloških istraživanja tako i za podizanje svijesti javnosti o važnosti i ugroženosti podzemne faune.

Svi projekti koji su u tijeku ili su završeni od iznimne su važnosti za

uspostavu ekološke mreže «CRO-NEN» u sklopu programa EU «Natura 2000».

Projekti
Projekt **“Izradom biospeleološkog katastra, edukacijom i popularizacijom do zaštite živog svijeta podzemlja Hrvatske II”** (voditelj Branko Jalžić) je uspješno završen i predan u svibnju Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja, a nastavit će se i tijekom 2005. godine.

Projekt **“Inventarizacija faune špilja i izvora i izrada biospeleološkog katastra PP Žumberak Samoborsko gorje”** (voditelj Roman Ozimec)

Obavljena su sva predviđena terenska istraživanja, taksonomski je obrađen materijal i predan je godišnji izvještaj PP Žumberak – Samoborsko gorje. U pripremi je završni izvještaj.

Projekt **“Inventarizacija faune špilja i izvora, faune šišmiša, te izrada biospeleološkog katastra PP Biokovo”** (voditelj Roman Ozimec).

Sva predviđena terenska istraživanja su uspješno obavljena i u pripremi je godišnji izvještaj PP Biokovo. Projekt će se nastaviti i u 2005. godini.

“Ekološka analiza i inventarizacija faune špilje Veternice u Parku prirode Medvednica” (voditelj Roman Ozimec). Projekt se nastavlja i u 2005. godini.

“Istraživanje ekologije šišmiša u spilji Veternici i prijedlog njihovog trajnog monitoringa” (voditelj D. Hamidović). Projekt se nastavlja i u 2005. godini.

“Ekološka analiza i inventarizacija faune prirodnih speleoloških objekata u Parku prirode Medvednica” (voditelj R. Ozimec). Projekt se nastavlja i u 2005. godini.

“Ekološka analiza i inventarizacija faune umjetnih speleoloških objekata u Parku prirode Medvednica” (voditelj R. Ozimec). Projekt se nastavlja i u 2005. godini.

“Ekološko – turistička valorizacija zaštićenih speleoloških objekata na području grada

Dubrovnika” (voditelj Jana Bedek). Projekt će biti nastavljen, a u sklopu projekta objavljen je katalog i postavljena multimedijalna izložba u Galeriji Rupe u gradu Dubrovniku. Izložba je otvorena u veljači 2005. godine.

“Speleološka, speleoronilačka i biospeleološka istraživanja špilje Šipun u Cavtatu” (voditelj Roman Ozimec). Projekt je započeo i nastavit će se i tijekom 2005. godine.

“Biospeleologija NP Krka” (voditelj Branko Jalžić). Projekt je započeo i nastavit će se i tijekom 2005. godine.

“Conservation of Eunapius subterraneus, the only freshwater sponge in the world” sufinanciran je u obliku nagrade Rufford Small Grant fundacije Whitley Laing pod pokroviteljstvom britanske princeze Anne voditeljici projekta Jani Bedek. Sva predviđena istraživanja uspješno su obavljena. Projekt će se svakako nastaviti i tijekom 2005. godine obzirom na značaj područja i bogatstva podzemne faune.

KEC – Karst ecosystem project. HBSD je zaduženo za biospeleološka istraživanja područja obuhvaćenih projektom. Sva predviđena istraživanja uspješno su obavljena, a nastavit će se prema zadanom programu i u 2005. godini.

PIN-MATRA – projekt nizozemske vlade koji je kompatibilan s projektom KEC, a odnosi se na očuvanje krških ekoloških sustava. Potpisan je ugovor o suradnji, a istraživanja obavljena u 2004. nastavit će se i u 2005. godini.

“Biospeleološka istraživanja špilje Vjetrenice, Popovo polje, BiH”.

Međunarodni projekt kojeg društvo provodi s udrugom SU Vjetrenica iz Ravnog – BiH, uspješno je proveden u 2004. godini i predviđa se nastavak ovog međunarodnog projekta i u 2005. godini.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa doniralo je financijska sredstva za nabavu digitalne video kamere i dodatne opreme za snimanje podzemlja i podzemnih ekosustava.

Zbog osnivanja **jedinstvene Biospeleološke zbirke** potpisan je ugovor s Hrvatskim prirodoslovnim

muzejem (HPM): “Ugovor o predaji zbirke Društva na trajno čuvanje Muzeju”. U tijeku je izrada pravilnika o vođenju zbirke i određivanje prostora za zbirku.

Nekoliko članova društva sudjelovalo je u zahtjevnoj multidisciplinarnoj ekspediciji **“Rakovica 2004”**, te brojnim drugim ekspedicijama.

Ostvarene su brojne ostale aktivnosti od kojih ističemo istraživanje faune anihalinih speleoloških objekata koje društvo provodi u suradnji s akademikom F. Kršinićem iz Dubrovnika, a koordinator ispred HBSDa je B. Jalžić. U pripremi je opsežan znanstveni projekt vezan uz ovaj iznimno zanimljiv i slabo poznat biotop.

Sudjelovanja na simpozijima

Na 17. međunarodnom biospeleološkom Simpoziju u Indiji sudjelovala su četiri člana društva. Održano je jedno predavanje (Roman Ozimec) i prezentirana tri postera.

Publikacije

HBSD je postalo izdavač i dobilo ISBN i UDK brojeve, a prva objavljena publikacija društva je katalog izložbe «Stopama Gromačkog pračovjeka – život u podzemlju dubrovačkoga krša» (Galerija Rupe, Dubrovnik).

Popularizacija biospeleologije

Na Trećem Skupu speleologa Hrvatske, održanom u studenom 2004. godine u Ozlju prisutno je bilo 12 članova društva. Na tom skupu društvo je prezentirano predavanjem kao i posterima te su se u društvo učlanili novi članovi.

Predsjednik društva, Roman Ozimec i dalje objavljuje popularne članke o podzemnoj fauni u časopisu Meridijani te ostalim tiskanim medijima. Rad članova društva redovito je popraćen u javnim glasilima. J. Bedek, R. Ozimec, B. Jalžić, D. Hamidović gostovali su u nekoliko HTV-ovih emisija o znanosti gdje su predstavili HBSD i projekte istraživanja podzemne faune. Joško Martinović je za Sportsku redakciju

HTV-a snimio reportažu od 7,5 minuta o istraživanjima šišmiša i podzemne faune spilje Veternice za potrebe Svjetskog skijaškog kupa u Zagrebu 2005. godine.

Daniela Hamidović

PONORAC PREKO DVA KILOMETRA DUŽINE

Po prvi puta u Ponorac sam ušao **06. prosinca, 2004.** godine, vođen podacima dipl.ing, Marijana Čepelaka-Maligana, tada člana SO PDS "Velebit", koji je tijekom 1983. godine detaljno istraživao upravo na području današnje općine Rakovica.

U ekipi su bili Slobodan Meničanin - Menga (DDISKF), Kristijan Špehar-Kićo i Branko Brajdić (članovi podružnice DDISKF-a "Baračevac – Nova Kršlja"). Detaljni opis Maligana, iako se radilo već o dalekom popodnevu i mraku koji je rano pao, pomogao nam je, kao i sjećanje Branka iz školskih dana, da bez većih problema pronađemo ulaz u Ponorac. Na povratku posjetili smo i Jovinu pećinu, kao i jedan od ulaza u izvor špilju Suvaja.. Na cestu Rakovica – Kordunski Ljeskovac vratili smo se kroz debeli mrak, gustu šumu i šipražje uz pravu susnježicu, ali zadovoljni.

Maligan u svom napisu konstatira da ova špilja neće biti često posjećivana, iz razloga što je gotovo cijela s vodenim tokom te da je na nekim dijelovima voda dublja od čovjekove visine. Međutim, prvi susret i pored poprilično visokog vodstaja, prijeteće gromoglasne tutnjave žustrog podzemnog toka, znao sam da je počelo naše dugotrajno druženje s Ponorcem. Dva tjedan dana nakon prvog ulaska. **19.12.2004.**, Menga, Robi Baković, Ivan Klarić i ja (DDISKF) dobro opremljeni u neoprenskim odjelima i podvodnim lampama ulazimo u Ponorac po "dobrom vodiču" koji smo izvukli iz članka Maligana. Po prvi put u vodu ulazimo stotinjak metara od ulaza. Konstatiramo da je poprilično manja

od prvog našeg posjeta. Zadivljeni smo, ali i oprezni prolazeći kanalima i polusifonima kojima smo došli do glavnog kanala.

"U nizvodnom dijelu priključuje se sa sjevera mali potocić kroz sifon, glavni kanal postaje sve viši i širi..." tako opisuje Čepelak u svom napisu. Međutim, voda koja je dolazila iz "sporednog kanala", bila je bar jedanput veće količine od one u "glavnom kanalu", a struja i razina ulaska vode u "glavni kanal" gotovo nesavladiva. Takva situacija nam je dala da zaključimo da vjerojatno, veću količinu vode prima upravo iz ovog sporednog kraka u jednom dijelu godine. Savladavši tridesetak metara tog dijela špilje došli smo na sifon od kuda je dolazila ta silna voda. Držeći Mengu zbog sigurnosti izrona u zračni dio sifonskog jezera, on podvodnom lampom zaranja pod površinu i konstatira da je sifon na lijevoj strani jezera, gledajući na dolazak iz glavnoga kanala, te da je na dubini otprilike od 3-4 metra i dubine oko 6 metara. Izlazni sifon "glavnog kanala" je prežestok. Menga i ja oprezno se držimo rubnih stijena sifonskog jezera, vidno primjećujući jaku vodenu struju koja odlazi u sifon prema Suvaji.

10.01.2005. godine novi ulazak je ekipe u Ponorac. Hrvoje Dragušica, Alan Kovačević, Darko Višek i ja (DDISKF). Snimamo kamerom od samog početka do sifona u sporednom kanalu. Nosimo jednu ronilačku bocu zbog njegove prospekcije. Hrvoje i Darko vežu safe line na rub sifona gdje potok izlazi prema glavnom kanalu. Alan ulazi u sifon bez peraja i silazi na dno. Vraća se i govori nam da će prijeći na drugu stranu, jer

je dobra vidljivost i vidi se površina jezera s druge strane. Dubina sifona je 6 metara, a vrh na tri metra, dužina od urona do izrona oko petnaestak metara. Nakon povratka potvrđuje veliki špiljski kanal u koji ulazi niz manjih sa strane. Zavezao je sigurnu uzicu s druge strane i prešao oko pedesetak metara kanala. Sifon smo nazvali "šetnica". Prešlo se na drugu stranu zapravo hodajući po dnu jezera.

17.01.05. Petra Kovač-Konrad, Ivan Kiš, Darko Višek, Alan Kovačević i ja (DDISKF). S dva terenska vozila dolazimo do ulaza. S dvije ronilačke opreme odlazimo do "šetnice". Prvi na drugu stranu prolaze Alan i Petra. Alan se vraćao još tri puta s drugom opremom, tako da smo svih petoro prešli na drugu stranu. želja nam je otići što dalje ili do kraja kanala iza sifona. Na svom putu nalazimo nekoliko sporednih kanala, te na jednom dijelu i fosilni kanal nekoliko metara od razine potoka. Na samom "kraju" došli smo do ulaznog sifona. Prospekcijskim pregledom utvrđujemo da je znatno veći, dublji i zahtjevniji od "šetnice". Dužina pređenog kanala kojeg smo prozvali

foto: Tihomir Kovačević